

Boj za ohranitev ogroženih slovenskih semen: naredili prvi korak, je to dovolj?

Anja Kralj / 09.01.2022, 12:47

Objava na 24 ur

Rotarjeva: Vsak košček hrane se prične z drobnim zrncom semena.

Prehranska varnost se prične z zdravimi semeni, prilagojenimi našemu okolju, torej od semena do krožnika, poudarjajo v Eko civilni iniciativi Slovenije. Potem ko so skoraj dve leti državo opozarjali, kako pomembno je ohraniti semenarski center (SPC PTUJ), kjer ohranjajo avtohtona semena, a je ta prešel v roke tujega lastnika, je država storila prvi korak za njegov odkup. Kupnina za prenos premoženjske celote SPC Ptuj je državo stala 547.000 evrov. Upanje, da bomo ohranili še peščico ohranjenih slovenskih avtohtonih semen, tako še vedno ostaja. A kot svarijo v Ekoci, kjer potezo kmetijskega ministrstva sicer pozdravljajo, se jim, dokler v državi ne bo celovitega pristopa vse od semena pa do krožnika, slabo piše.

Eko civilni iniciativi Slovenije (Ekoci), kjer so si prizadevali, da bi država odkupila Semenarski center Ptuj, ki ima izredno strateško vrednost za državo, saj tam ohranjajo avtohtona semena. Za to so potrebna primerna polja, prostori, oprema in znanje, ki pa je omejeno na zelo majhno število ljudi v Sloveniji. Ekipa ljudi na Ptujju obvlada svoje delo in brez njih je semenska pridelava teh sort nemogoča, gre za državi neprecenljivo naložbo, pojasnjujejo v Ekoci.

Irena Rotar: "Kmetje danes ne morejo priti do semen iz genske banke, vzorce semen lahko dobijo le žlahtnitelji in selekcionarji." FOTO: Bobo

Kot smo že pisali, je Seminarski center Ptuj (SPC) tako še edino upanje za ohranitev peščice slovenskih vrst semen. Tam namreč ohranjajo 84 sort, od tega je več kot 70 sort avtohtonih slovenskih. Ta je spadal pod Semenarno Ljubljana in ko je ta dobila tuje lastnike, se je odprlo vprašanje, kaj bo s slovenskimi avtohtonimi sortami pod njihovim okriljem. Država je po več kot letu dni po prodaji Semenarne tujim lastnikom, podjetju Villager d. o. o., zdaj storila prvi korak k nakupu SPC Ptuj in tako ostaja upanje, da bodo slovenska semena ostala v domačih rokah.

PREBERI SE

Ogrožena slovenska semena: bo država odkupila strateški center, ki je v rokah tujcev?

Kot so potrdili na Ministrstvu za kmetijstvo, je vlada 25. novembra lani sprejela sklep, s katerim je Slovenskemu državnemu holdingu (SDH) naročila, naj namesto postopkov za odplačni prenos, v imenu in za račun Republike Slovenije izvede postopke za ustanovitev začasne namenske družbe, ki odkupi SPC Ptuj, svoje celotno premoženje pa nato v prvi polovici leta 2022 prenese v last Republike Slovenije.

Sajenje semen **FOTO:**

Dreamestime

Kot so pojasnili, je v skladu s sklepom SDH v decembru sprejel akt o ustanovitvi začasne družbe *Center za avtohtone sorte semen d. o. o.* in imenoval direktorja družbe. Družba je bila registrirana 14. decembra lani, 20. decembra pa je bila podpisana tripartitna pogodba med začasno družbo Center za avtohtone sorte semen d. o. o., Semenarno Ljubljana in Slovenskim državnim holdingom (SDH). S tem je Center za avtohtone sorte semen prevzel v last premoženjsko celoto Seleksijsko poskusnega centra (SPC) Ptuj. *"Gre za prvi korak v procesu prenosa lastništva SPC Ptuj v državno last,"* izpostavljajo na ministrstvu. Kupnina za prenos premoženjske celote SPC Ptuj je znašala 547.000 evrov, so še povedali.

Podgoršek: "Pomembno je, da dolgoročno ohranimo čim več avtohtonega rastlinskega genskega materiala tako z okrepljenimi dejavnostmi javnih služb v rastlinski proizvodnji, ki so povezane s področjem semenarstva in ohranjanja rastlinskih genskih virov kot z vzdrževanjem lokalnih sort in krepitvijo slovenskega semenarstva za zagotavljanje lokalnih sort na trgu in v kmetijski pridelavi." FOTO: Aljoša Kravanja

Na katero državno institucijo bo prenesen in kako bo organizirana dejavnost ohranjanja avtohtonih semen?

Ministrstvo bo tako do 31. marca v vladno obravnavo predložilo gradivo, s katerim bo določen primeren strokovno usposobljen upravljavec prenesenega premoženja in pripravilo ustrezne pravne podlage za prenos delavcev iz začasne namenske družbe na primernega upravljavca. Kot ustrezen upravljavec pa je evidentiran Kmetijski inštitut Slovenije, pojasnjujejo.

V Ekoci se sprašujejo, ali bodo še naprej slovenska avtohtona semena ostala dejavnost ptujskega semenarskega centra in kaj bo s semeni, katerih ohranitelj sorte je bila Semenarna Ljubljana, kot sta denimo ljubljanski motovilec in ljubljanska ledenka? Bo v prihodnosti ta semena še mogoče dobiti?

"Veseli nas, da je zatem, ko smo si prizadevali in ves čas opozarjali državo o pomenu avtohtonih semen za prehransko varnost, po skoraj dveh letih in po večkratni predstavitvi rokov sedaj podpisan dogovor med SDH in Semenarno Ljubljana o prenosu ptujskega semenarskega centra," izpostavljajo v Eko civilni iniciativi Slovenije (Ekoci), kjer so si prizadevali, da bi država odkupila Semenarski center Ptuj, ki ima izredno strateško vrednost za državo, saj tam ohranjajo avtohtona semena.

Za to so potrebna primerna polja, prostori, oprema in znanje, ki pa je omejeno na zelo majhno število ljudi v Sloveniji. Ekipa ljudi na Ptujju obvlada svoje delo in brez njih je

semenska pridelava teh sort nemogoča, gre za državi neprecenljivo naložbo, pojasnjujejo v Ekoci.

Kot smo že pisali, je Semenarski center Ptuj (SPC) tako še edino upanje za ohranitev peščice slovenskih vrst semen. Tam namreč ohranjajo 84 sort, od tega je več kot 70 sort avtohtonih slovenskih. Ta je spadal pod Semenarno Ljubljana in ko je ta dobila tuje lastnike, se je odprlo vprašanje, kaj bo s slovenskimi avtohtonimi sortami pod njihovim okriljem. Država je po več kot letu dni po prodaji Semenarne tujim lastnikom, podjetju Villager d. o. o., zdaj storila prvi korak k nakupu SPC Ptuj in tako ostaja upanje, da bodo slovenska semena ostala v domačih rokah. Kot so potrdili na Ministrstvu za kmetijstvo, je vlada 25. novembra lani sprejela sklep, s katerim je Slovenskemu državnemu holdingu (SDH) naročila, naj namesto postopkov za odplačni prenos, v imenu in za račun Republike Slovenije izvede postopke za ustanovitev začasne namenske družbe, ki odkupi SPC Ptuj, svoje celotno premoženje pa nato v prvi polovici leta 2022 prenese v last Republike Slovenije. Kot so pojasnili, je v skladu s sklepom SDH v decembru sprejel akt o ustanovitvi začasne družbe *Center za avtohtone sorte semen d. o. o.* in imenoval direktorja družbe. Družba je bila registrirana 14. decembra lani, 20. decembra pa je bila podpisana tripartitna pogodba med začasno družbo Center za avtohtone sorte semen d. o. o., Semenarno Ljubljana in Slovenskim državnim holdingom (SDH). S tem je Center za avtohtone sorte semen prevzel v last premoženjsko celoto Seleksijsko poskusnega centra (SPC) Ptuj. *"Gre za prvi korak v procesu prenosa lastništva SPC Ptuj v državno last,"* izpostavljajo na ministrstvu. Kupnina za prenos premoženjske celote SPC Ptuj je znašala 547.000 evrov, so še povedali.

Irena Rotar: "Kmetje danes ne morejo priti do semen iz genske banke, vzorce semen lahko dobijo le žlahtnitelji in selekcionarji."

Minister Jože Podgoršek: "Pomembno je, da dolgoročno ohranimo čim več avtohtonega rastlinskega genskega materiala tako z okrepljenimi dejavnostmi javnih služb v rastlinski proizvodnji, ki so povezane s področjem semenarstva in ohranjanja rastlinskih genskih virov kot z vzdrževanjem lokalnih sort in krepitvijo slovenskega semenarstva za zagotavljanje lokalnih sort na trgu in v kmetijski pridelavi."

Kot so pojasnili, je v skladu s sklepom SDH v decembru sprejel akt o ustanovitvi začasne družbe *Center za avtohtone sorte semen d. o. o.* in imenoval direktorja družbe. Družba je bila registrirana 14. decembra lani, 20. decembra pa je bila podpisana tripartitna pogodba med začasno družbo Center za avtohtone sorte semen d. o. o., Semenarno Ljubljana in Slovenskim državnim holdingom (SDH). S tem je Center za avtohtone sorte semen prevzel v last premoženjsko celoto Seleksijsko poskusnega centra (SPC) Ptuj. *"Gre za prvi korak v procesu prenosa lastništva SPC Ptuj v državno last,"* izpostavljajo na ministrstvu. Kupnina za prenos premoženjske celote SPC Ptuj je znašala 547.000 evrov, so še povedali.

Na katero državno institucijo bo prenesen in kako bo organizirana dejavnost ohranjanja avtohtonih semen?

Ministrstvo bo tako do 31. marca v vladno obravnavo predložilo gradivo, s katerim bo določen primeren strokovno usposobljen upravljavec prenesenega premoženja in pripravilo ustrezne pravne podlage za prenos delavcev iz začasne namenske družbe na primernega upravljavca. Kot ustrezen upravljavec pa je evidentiran Kmetijski inštitut Slovenije, pojasnjujejo.

V Ekoci se sprašujejo, ali bodo še naprej slovenska avtohtona semena ostala dejavnost ptujskega semenarskega centra in kaj bo s semeni, katerih ohranitelj sorte je bila Semenarna Ljubljana, kot sta denimo ljubljanski motovilec in ljubljanska ledenka? Bo v prihodnosti ta semena še mogoče dobiti?

Prehranska varnost se prične z zdravimi semeni, prilagojenimi našemu okolju, torej od semena do krožnika, poudarjajo v Ekoci in med drugim predlagajo, da mora država takoj pristopiti k povečanju blagovnih rezerv na področju prehranske varnosti, prav tako je potrebno zagotoviti semena v blagovnih rezervah, so prepričani.

Kot odgovarjajo na ministrstvu, je glede na dosedanje pogovore Semenarna Ljubljana zainteresirana za poslovno sodelovanje s strokovno usposobljenim upravljavcem SPC Ptuj, ki bo lahko zagotavljal proizvodnjo predosnovnega semena. Semenarna Ljubljana bi vsaj v začetku lahko ostala tista, ki seme lokalnih sort, katerih vzdrževalec je, komercializira še naprej. Za t. i. sorte, ki so proste na trgu in za katere ocenjujejo, da imajo posebno vrednost za Slovenijo, pa je predvidena vzpostavitev dodatne vzdrževalne selekcije, ki bi jo izvajal določen upravljavec SPC Ptuj.

Slovenska semena nujna za prehransko varnost

Kot poudarja **Irena Rotar** iz Ekoci, so slovenska semena pomembna zato, ker so prilagojena našemu okolju, bolj odporna in večinoma zrastejo brez kemije, kar bo v času podnebnih sprememb še posebej pomembno za prehransko varnost. So naša kulturna dediščina in narodni zaklad, ki je bil nekdanj tudi sestavni del nevestine dote, se spominja. V času globalizacije, ko je kapital zarezal prav v vse spore našega življenja, pa smo priča nečednim praksam tudi pri pridelavi semen, opozarja Rotarjeva: "Ker je večina semen v genskih bankah semen, kjer je spravljenih več kot 5000 sort semen 'mrtvih', saj se ne sadijo sejejo in vzdržujejo sproti."

Prehranska varnost se prične z zdravimi semeni, prilagojenimi našemu okolju, torej od semena do krožnika. [FOTO: Dreamestime](#)

Kot še opozarja, kmetje danes ne morejo priti do semen iz genske banke, vzorce semen lahko dobijo le žlahtnitelji in selekcionarji. *"Če bi res hoteli imeti prava semena, bi morali preko kooperantov pridelovati tudi semena za komercialno pakiranje za vrtničkarje in kmete v Sloveniji,"* je prepričana Rotarjeva.

Kot še izpostavlja, je bilo pri veliki večini slovenskih semen, ki jih danes lahko kupite kot vrtničkarji v vrečicah z oznako avtohtona semena, matično seme sicer pridelano v Sloveniji, veliko tega pa zaradi večjega dobička dajejo podjetja nato semeniti v tujino: *"Ali imajo ta semena še izvorni spomin prilagoditev na vremenske spremembe, če so zrasla v tujih toplejših in milih okoljih, kjer je pridelava semen enostavnejša – pa je drugo vprašanje, saj lahko izgubijo prvotne značilnosti odpornosti semen,"* svari Rotarjeva. Kmetijske svetovalne službe pospešujejo tuje hibridne sorte semen, nekatere tuje semenarske hiše tuje sorte semen, medtem ko se pri nas baje nič ne izplača, celo žlahtnijo na naših poljih, kot je primer nizozemski krompir, še opaža Rotarjeva.

Semenarna Ljubljana bi vsaj v začetku lahko ostala tista, ki seme lokalnih sort, katerih vzdrževalec je, komercializira še naprej.

Prehranska varnost se prične z zdravimi semeni, prilagojenimi našemu okolju, torej od semena do krožnika, poudarjajo v Ekoci in med drugim predlagajo, da mora država takoj pristopiti k povečanju blagovnih rezerv na področju prehranske varnosti, prav tako je potrebno zagotoviti semena v blagovnih rezervah, so prepričani. Kot dodajajo, je treba subvencionirati tudi kmete, ki bodo sejali avtohtona semena, jih ohranjali in s sonaravno pridelavo hrane čimprej pripomogli k uresničitvi cilja EU kmetijske politike 25 odstotkov ekoloških kmetij.

Je ta zmaga zaključek boja za slovenska semena?

Je torej prenos SPC na državo res zmaga za slovenska semena in prehransko varnost v prihodnosti? Kot odgovarja Rotarjeva, so v načrtu Skupne kmetijske politike sicer začrtane poti trajnostnega kmetijstva, vendar jih je v izvedbenih ukrepih zelo malo: *"Dokler ne bo v državi celovitega pristopa vse od semena do krožnika, se nam slabo piše. Dokler kmetje ne bodo spoznali, da bodo sejali slovenska semena in zato tudi ustrezno plačani, dokler bodo kmetijsko svetovalne službe navduševale kmete, naj sadijo tuja hibridna semena in kmetujejo intenzivno, vsako leto kupujejo nova semena in kemijo, ki omogoča obljubljen hektarski donos in tako povečali vhodne stroške kmetom, ki si jih lahko privoščijo le največji in z nižjimi cenami tekmujejo na svetovnem trgu – je to slaba popotnica. Dokler ne bo ponovno aktivnost po vsej Sloveniji do odkupa preko Zadružne zveze, dokler ne bo v trgovinah zadrug slovenskih semen in dokler ne bodo v teh vseh teh trgovinah imeli na policah pridelkov svojih članov zadrug, je slovenska prehranska varnost na slabi poti."*

Sajenje semen FOTO: Dreamestime

Kot poudarja, si bodo morali ljudje do tedaj pomagati sami: *"Vesetje je videti mlade napredne ljudi, ki se zavedajo situacije in se aktivirajo. Z vrtničarstvom, izmenjavo semen, s povezovanjem v samooskrbne in sobivajske skupnosti, povezovanjem na kmetijah in skupnostnim naročanjem direktno od kmeta do potrošnika – da vemo, kaj jemo in si zagotovimo hrano za jutri, ko dostop do hrane ne bo več samoumeven. Vsak košček hrane pa se prične z drobnim zrncom semena,"* še enkrat opozorijo v Ekoci.

Na kmetijskem ministrstvu pa medtem izpostavljajo, da minister **Jože Podgoršek** poudarja pomen ohranitve rastlinskih genskih virov v slovenski lasti. *"Pomembno je, da dolgoročno ohranimo čim več avtohtonega rastlinskega genskega materiala tako z okrepljenimi dejavnostmi javnih služb v rastlinski proizvodnji, ki so povezane s področjem semenarstva in ohranjanja rastlinskih genskih virov kot z vzdrževanjem lokalnih sort in krepitvijo slovenskega semenarstva za zagotavljanje lokalnih sort na trgu in v kmetijski pridelavi. S tem bomo prispevali k lokalni samooskrbi, prehranski varnosti in ohranjanju genskih virov."*